

Rafał Kupczak

"Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego",
I. Stasiewicz-Jasiukowa,
Kraków-Warszawa 2009 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 46/1, 207-211

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego, red. naukowa I. Stasiewicz-Jasiukowa, Komitet Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna *Ignatianum*, Wydawnictwo WAM., Kraków-Warszawa 2009, ss. 400.

Aliena laudatis, vestra ignoratis

O ile możemy założyć, że jesteśmy w stanie jednym tchem wymienić nazwiska polskich noblistów, to większej chwili zastanowienia wymagałoby wymienienie naszych światowej sławy inżynierów, biologów czy też geologów. A czas udzielenia odpowiedzi byłby pewnie wprost proporcjonalny do odległości danej dyscypliny od pola naszych zainteresowań. Remedium na ten „kompetencyjny dysonans” mogłoby być kompendium łączące naukową formułę z popularyzatorską formą. Takim „złotym środkiem” może być recenzowana pozycja. Na rynku wydawniczym pojawiła się książka wyjątkowa. Podobna do niej publikacja ukazała się ponad 30 lat temu¹. „Grupa uczonych z Polskiej Akademii Nauk, uniwersytetów i wiodących polskich wyższych uczelni, prezentujących różne dziedziny nauki, podjęła ambitne i nader trudne zadanie. Postanowiono napisać i opublikować w latach 2007-2010 w języku angielskim i polskim – adresowaną zarówno do cudzoziemców, jak i do rodzimych czytelników – książkę pod tytułem *Wkład osiągnięć polskiej nauki i techniki do dziedzictwa światowego* (s. 9).

---

¹ *Wkład Polaków do kultury świata*, red. M. A. Krapca, P. Tarasa, J. Turowskiego, Lublin 1976. Nasi południowi sąsiedzi już w 1965 roku wydali w języku angielskim: *The Czechoslovak contribution to world culture*, red. Miloslav Rechcigl, Jr., Mouton, The Hague 1964.

Redaktorowi naukowemu niniejszej publikacji prof. dr hab. Irenie Stasiewicz-Jasiukowej przyświecał cel, aby niniejsza książka spełniała następujące kryteria:

- każdy rozdział dotyczący poszczególnych dyscyplin naukowych został napisany w sposób zrozumiały dla nieobeznanego z daną dyscypliną czytelnika;
- umieszczono niezbędną liczbę informacji, bez rażących uproszczeń i bez zbędnych odniesień;
- znalazłszy złoty środek między megalomanią a kompleksami, zweryfikowano pomijania i zafałszowania dotyczące wkładu Polaków do nauki;
- treść każdego z rozdziałów i wymienionych w nim osiągnięć pozostawiono do swobodnej decyzji znawcom danej dyscypliny.

Oprócz krótkiej noty redakcyjnej oraz wprowadzenia autorstwa Ireny Stasiewicz-Jasiukowej, książka zawiera informacje dotyczące wkładu osiągnięć polskiej nauki i techniki w ramach następujących dyscyplin: nauk astronomiczno-matematycznych, fizyko-chemicznych, przyrodniczych, antropologii, nauk o Ziemi, kartografii, nauk technicznych; w ramach nauk filozoficznych, społecznych i historycznych wyodrębnione zostały nauki teologiczne, filozofia, socjologia, nauki prawne, nauki pedagogiczne, historiografia, językoznawstwo i archiwistyka. Indeks osób opracował dr Stanisław Cieślak SJ.

Z racji, że recenzja jest adresowana do czytelnika przede wszystkim o zainteresowaniach humanistycznych, pozwolę sobie na podanie pełnych tytułów opracowań, które tworzą ostatni – czwarty rozdział prezentowanej pozycji.

- *Wkład osiągnięć polskiej nauki teologicznej do dziedzictwa światowego*, autor: ks. bp. prof. dr hab. Andrzej Franciszek Dziuba;
- *Wkład Polaków do myśli filozoficznej na świecie*, autor: ks. prof. zw. dr hab. Roman Darowski SJ;
- *Socjologia Polska: jej miejsce w nauce światowej*, autor: prof. dr hab. Włodzimierz Winclawski;
- *Wkład polskiej nauki prawa do światowego dziedzictwa*, autor: prof. dr hab. Stanisław Salmonowicz;
- *Wkład Polaków do rozwoju nauk o wychowaniu*, autorzy: prof. dr hab. Kalina Bartnicka, prof. dr hab. Julian Dybiec;

- *Wkład historiografii polskiej do dziedzictwa światowego*, autor: prof. zw. dr hab. Edward Alfred Mierzwa;
- *Światowa lista UNESCO – polski wkład do światowego dziedzictwa*, autor: dr Hanna Krajewska.

Uwagę filozofów zapewne przyciągnie opracowanie ks. prof. Romana Darowskiego SJ pt. *Wkład Polaków do myśli filozoficznej na świecie*, w którym autor postanowił zmierzyć się z wyzwaniem dokonania przeglądu najważniejszych osiągnięć filozofii w Polsce, stanowiących wkład do myśli filozoficznej na świecie. Jako kryteria przyjął przede wszystkim: oryginalność poglądów, wpływ, jaki dany filozof wywierał na swych współczesnych, publikowanie za granicą prac w oryginale, wydawanie prac w Polsce w języku obcym (przekłady), powoływanie się na określonych autorów oraz na ich pisma, długoletnią działalność dydaktyczną we wpływowych ośrodkach, zwłaszcza zagranicznych, popularność za granicą (s. 251).

W oparciu o scharakteryzowane ogólniejsze cechy filozofii w Polsce autor konkluduje, iż „poziom polskiej filozofii – podobnie jak gdzie indziej – był i jest zróżnicowany. Biorąc zaś pod uwagę jej osiągnięcia, nie ustępuje ona filozofii zachodniej” (s. 276).

Autor, odnosząc się do „ruchu filozoficznego” w Polsce, opierając się na danych statystycznych stanowiących „instytucjonalny” obraz filozofii w Polsce, celowo ewokuje pytanie zadane przez autorów *Informatora Filozofii Polskiej* (Kraków 2004): „(...) można powiedzieć, że pod względem instytucjonalnym i wydawniczym mamy to, czego nam potrzeba. Czy pod względem intelektualnym również?” (s. 276). Tytuł ostatniego rozdziału opracowania Darowskiego *Jak poprawić kondycję filozofii polskiej* jest jednocześnie odpowiedzią na postawione przez autorów *Informatora* pytanie.

Receptę na poprawienie kondycji filozofii polskiej Darowski upatruje w realizacji sześciu postulatów, które brzmią następująco:

- przyznawać pierwszeństwo filozofii, czyli ograniczać historię filozofii na rzecz właściwej filozofii;
- ulepszać jakość filozofowania;
- zadbać o należyłą edukację filozoficzną i ruch filozoficzny w kraju; stąd m.in. postulat nauczania w liceum propedeutyki filozofii;

- publikować w większym zakresie w językach kongresowych (indywidualnie i instytucjonalnie) i zadbać o międzynarodową wymianę publikacji; 10 czasopism już się ukazuje się w językach obcych, przede wszystkim po angielsku;
- poznawać i odpowiednio doceniać filozofię polską;
- w celu upowszechniania lepszej znajomości filozofii polskiej za granicą opracować syntetyczne dzieło *History of Polish Philosophy* (s. 276-277).

Szkoda, że autor nie rozwija przedstawionych przez siebie postulatów, bo np. o ile każdy się zgodzi z postulatem ulepszania jakości filozofowania, to już sam sposób jego realizacji może być rozumiany goła odmiennie.

Nie ulega wątpliwości, że liczący 28 stron artykuł Darowskiego, chcąc pretendować do kompletności (o ile „kompletność” jest w ogóle osiągalna w tego typu opracowaniach), wymagałby rozwinięcia i uzupełnienia. Niemniej jednak w tych ramach, jakie nakreślił redaktor książki i sam autor opracowania, jest on spójną całością. Sam autor zapowiada w pierwszych słowach, iż artykuł stanowi swego rodzaju przyczynek do osobnej publikacji książkowej, a napływające uwagi i komentarze ze środowiska polskich filozofów na pewno pozwolą jeszcze lepiej zmierzyć się z tym trudnym zadaniem.

Należy zauważyć, że tego typu publikacje, jak recenzowana książka, z natury obarczone są piętnem „pominięcia” i „niewystarczającego wyeksponowania”. Oczywiście, można uczynić zarzut, że o jakimś autorze tylko wspomniano, kogoś nie zbyt mocno wyeksponowano, czy wręcz pominięto. Niemniej jednak w książce tej znalazły się polskie osiągnięcia, dokonania, badania czy też wreszcie wynalazki, które bez względu na niedające się do końca wykluczyć subiektywne oceny i opinie, stanowią *par excelance* dowód ludzkiego geniuszu. Pewne jest to, że książka nie „przeraza objętością”, a grono Recenzentów zadbało o to aby nie doszło do żadnych zbędnych uproszczeń.

Wspomnieć należy również o kilku brakach, które zapewne należałoby uzupełnić czy to w postaci suplementu, czy też samodzielnego tomu. A mianowicie, w książce brakuje osiągnięć z tak ważnych dziedzin wiedzy, jak chociażby psychologia, medycyna, politologia, archeologia czy też architektura. Zastanawiać może również kolejność

rozdziałów. Np. rozdział *Człowiek i społeczeństwo* umieszczony został jako ostatni, a przecież to od człowieka „emanuje” wszelka działalność naukowa, przybierając taką czy inną formę. Dobrze byłoby również opracować indeks rzeczowy, a spis treści umieścić na początku książki.

Jak już wspomniano, przygotowywana jest wersja niniejszej książki w języku angielskim i tę wersję anglojęzyczną należałoby uczynić naszym emisariuszem i ambasadorem. Nie chodzi tu o narodowy egocentryzm i megalomanię, ale o właściwą ocenę i umieszczenie we właściwym miejscu tych dokonań, które mierząc skalą najwybitniejszych osiągnięć światowych, w pełni na to zasługują.

Rafał Kupczak

Ryszard Kozłowski, *Wewnętrzny nauczyciel człowieka. Eseje z teologii egzystencjalnej*, ENETEIA – Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2008, ss. 185.

Zbiór esejów *Wewnętrzny nauczyciel człowieka* – wbrew swojemu podtytułowi – to zbiór miniesejów filozoficznych, napisanych w duchu rozwijanego obecnie personalizmu historycznego – nurtu poszukiwań zapoczątkowanego przez ks. prof. Czesława Bartnika. Choć eseje te są dziełem najpłodniejszego bodaj ucznia Bartnika (bliskiego naukowo swojemu mistrzowi), trudno określić je jako utrzymane wyłącznie w tym jednym, personalistycznym nurcie badań. Są raczej ekspresją własnych filozoficznych poszukiwań autora, który dla wydobycia specyfiki dynamizmu osoby posługuje się kategoriami i metodami opisu zaczerpniętymi z filozofii dialogu w wersji Tischnera, Levinasa czy Bubera. Nieobce są mu także metodyka i rozwiązania protestanckiego teologa Paula Tillicha.

Sam zbiór składa się z sześciu esejów, pozornie ze sobą niezwiązanych. Głębsza lektura odśladania jednak ich logiczny związek. Dwa pierwsze z nich, zatytułowane: *Człowiek jako osoba poszukująca prawdy* oraz *Człowiek jako istota dialogiczna* wprowadzają w istotę podejmowanej w pracy tematyki, ukazując filozoficzną ewolucję pro-